

Jan Holst-Løkås
Dronningens gate 78
8006 BODØ

Saksb.: Espen Olaf Henriksen
e-post: fmnoehe@fylkesmannen.no
Tlf: 75531603
Vår ref: 2015/2907
Deres ref:
Vår dato: 19.01.2016
Deres dato:
Arkivkode: 433.2

Omgjøring av vedtak om tillatelse til utsetting av lutzgran

Vi viser til vårt brev av 17. juli med underretning om mottatt klage på tillatelse til utsetting av utenlandske treslag, samt vår foreløpige tilbakemelding i brev av 23. oktober.

Som du ble informert om i vårt brev av 17. juli har Fylkesmannen mottatt klage fra Naturvernforbundet, SABIMA og WWF-Norge på tillatelsen som ble gitt i vårt vedtak av 26.6.2015. Du ble da også informert om din mulighet til å komme med uttalelse til klagen, jf. forvaltningsloven § 33 tredje ledd. Etter det vi kan se har du ikke benyttet muligheten til å uttale deg om klagen.

Vedtak

Fylkesmannen tar klage på vedtak om tillatelse til utplanting av 2500 lutzgran til følge. Vi omgjør med dette vårt vedtak av 26.6.2015. Det gis ikke tillatelse til den omsøkte utplanting av lutzgran til skogproduksjon på gnr. 76/8 i Vestvågøy kommune. Vedtaket er gjort med hjemmel i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. naturmangfoldloven § 30.

Bakgrunn

Jan Holst-Løkås har i søknad av 23.4.2015 med endring per e-post 18.5.2015 søkt om tillatelse til utsetting av 2500 lutzgran til skogproduksjon. Utsettingen skulle fordeles på to områder på til sammen ca. 11 daa på eiendom 76/8 i Vestvågøy kommune.

I vårt vedtak av 26.6.2015 ble det gitt tillatelse til utplanting. Denne tillatelsen ble i e-post av 16.7.2015 og brev av 4. august påklagd av Naturvernforbundet, SABIMA og WWF-Norge. De tre organisasjonene (heretter omtalt som *klagerne*) har bedt om at vedtaket blir omgjort til avslag. Klagen var blant annet begrunnet med manglende kunnskapsgrunnlag om spredningsevnen til lutzgran og om naturverdiene i områdene rundt utplantingsområdet.

Grunnlaget for omgjøring av vedtaket

Fylkesmannens vedtak kan påklages av «en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken»¹. Organisasjoner med ideelle formål kan ha klagerett i saker som medfører inngrep i de interesser som organisasjonen har som oppgave å verne om. Det er et vilkår at organisasjonen må være representativ for de interesser det er tale om å gripe inn i.

¹ Forvaltningsloven § 28 første ledd

Naturvernforbundet, SABIMA og WWF jobber for å ivareta Norges naturmangfold, et mangfold som blant annet er truet av introduserte arter. Fylkesmannen legger til grunn at disse organisasjonene har rettslig klageinteresse i saken.

Fristen for å fremsette klage er tre uker fra det tidspunkt man har fått eller burde ha skaffet seg kjennskap til vedtaket, jf. forvaltningsloven § 29. Fylkesmannens vedtak av 26.6. ble lagt inn i Miljøvedtaksregisteret samme dag. Naturvernforbundets første klage ble mottatt per e-post 16. juli, det vil si to uker og seks dager etter vedtaket om tillatelse. Klagen ble altså fremsatt rettidig, og vilkårene for å behandle klagen er dermed til stede. Når et vedtak er påklagd, kan Fylkesmannen oppheve eller endre vedtaket om det finnes grunnlag for dette².

Det følger av naturmangfoldlovens § 30 at utsetting av utenlandske treslag krever tillatelse fra ansvarlig myndighet, og at slik tillatelse ikke kan gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål ble fastsatt ved kgl. res. av 25.5.2012. Miljødirektoratet er ansvarlig myndighet etter forskriften. Myndighet til å behandle søknader og gi tillatelser etter forskriften har blitt delegert til Fylkesmannen.

Saken skal også vurderes etter prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 til 12.

Begrunnelse

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål skal hindre at planting av utenlandske treslag påvirker mangfoldet i naturen negativt. Fylkesmannen har derfor vurdert mulige naturverdier i selve plantefeltene, og om man kan forvente spredning av lutzgran som kan gi uheldige følger for spesielle naturverdier (viktige naturtyper, verneområder eller forekomst av rødlistearter) i områdene rundt plantefeltene.

Lutzgran er en hybridart mellom sitkagran og kvitgran som er hjemmehørende i Canada og Alaska. Selv om arten er en hybrid, så har den evnen til å formere seg med frø. I første behandling av saken la Fylkesmannen til grunn at Artsdatabanken har vurdert lutzgran til å være en art med *lav risiko* (LO) (Fremmede arter i Norge, 2012). Som klagerne viser til er det imidlertid gjort nye registreringer som bidrar til økt kunnskap om spredningsevnen til lutzgran. Miljødirektoratet skriver i et vedtak av 5.10.2015 at en i den senere tid har fått flere eksempler på at lutzgrana sprer seg like intenst som sitkagran, og at det ut fra en føre-var-tankegang er best å operere med sitkagran/lutzgran-komplekset. Direktoratet skriver også at trusselen mot stedegent naturmangfold fra lutzgran vil være den samme som fra sitkagran. Sitkagran er av Artsdatabanken vurdert som en art med *svært høy risiko* (SE). Ut fra dette vil Fylkesmannen nå vurdere søknader om utplanting av lutzgran med utgangspunkt i at treslaget har svært høy risiko for spredning, særlig til åpne kulturpåvirkede arealer og boreal hei.

Det er ventet ny veileder til forskrift om utsetting av utenlandske treslag i løpet av første halvår 2016. Denne veilederen ventes å avklare under hvilke forutsetninger det eventuelt kan være rom for å gi tillatelser til utplanting av lutzgran. Inntil denne veilederen foreligger må Fylkesmannen legge stor vekt på utfallet av tidligere klagebehandlinger i Miljødirektoratet, slik det er gjort i denne saken.

² Forvaltningsloven § 33

Ved første gangs behandling av denne saken ble det ikke lagt stor vekt på mulige naturverdier utenom selve plantefeltene. Når det nå legges til grunn at lutzgran kan ha samme spredningsrisiko som sitkagran, så må det legges større vekt på naturverdier i plantefeltene nærområder. Ifølge *Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold* (DN-utredning 8-2012) kan bartrær under gitte betingelser spre seg flere kilometer fra mortreet.

Fylkesmannen mottok 2.11.2015 en foreløpig versjon av rapporten fra kartlegging av heiområdene nær utplantingsfeltene, utført av Miljøfaglig utredning (notat 2015-N20). Vi har også vurdert tilgjengelig informasjon om de omsøkte plantefeltene og nærområdene fra Naturbase, Artskart og Norsk institutt for skog og landskap. I tillegg har vi gjennomført en egen befaring der vi kartla oppslag av granplanter (sitka- eller lutzgran) i heiområdene mellom og nord for de omsøkte plantefeltene.

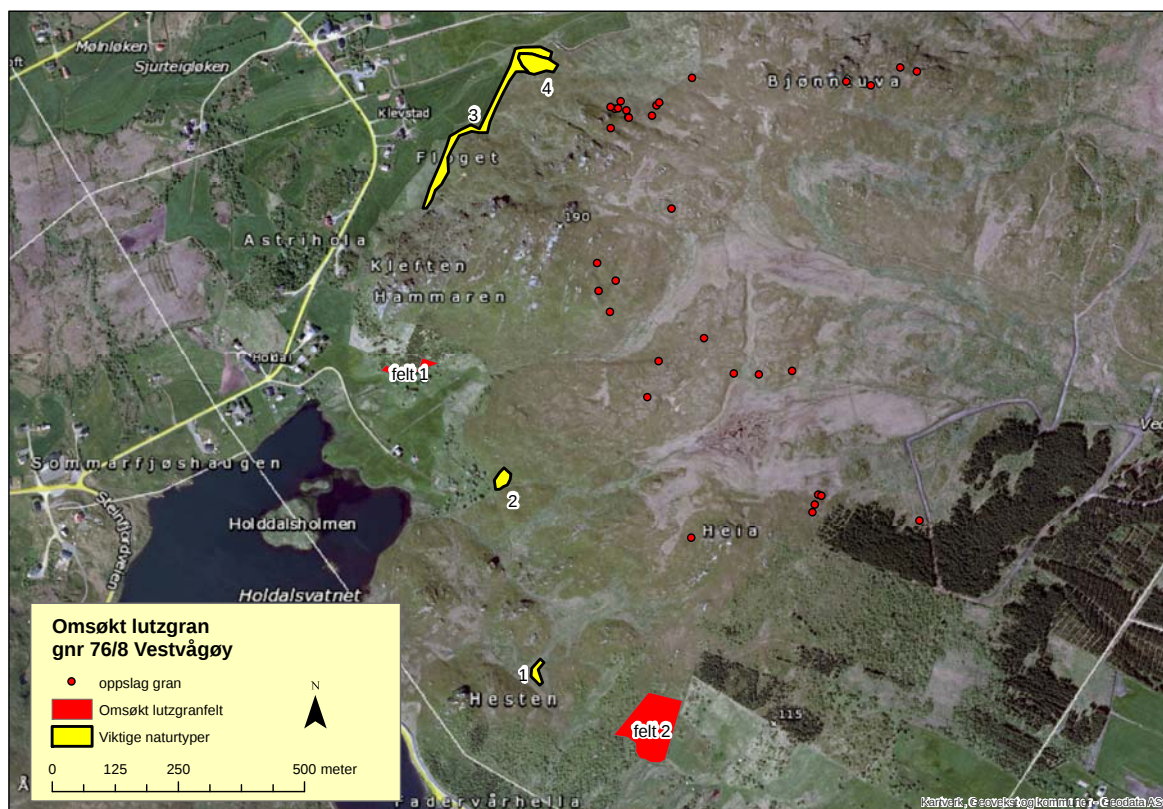
Felt 1 er i henhold til markslagskartet fordelt mellom ca. 0,4 daa innmarksbeite (delvis tilplantet) og ca. 0,6 daa fulldyrket jord. Felt 2 er kartlagt som uproduktiv løvskog og er omgitt av bjørkeskog, dyrket mark/innmarksbeite og plantefelt. Ut fra kjennskap til brukshistorie i regionen antar vi at feltet tidligere kan ha vært åpen beitemark. Det er ikke registrert spesielle naturverdier i de omsøkte utplantingsområdene.

I naturtypekartlegginga ble det påvist fire lokaliteter av viktige naturtyper som ligger mindre enn 1 km fra de omsøkte utplantingsfeltene (se figur 1). To av disse (nr. 1 og 4 i fig. 1) er kilder, som er en naturtype som ikke er spesielt sårbar for spredning av gran. De to andre (nr. 2 og 3 i fig. 1) er imidlertid naturbeitemarker med verdi «Viktig – B». Naturbeitemark er blant de åpne og kulturpåvirkede naturtypene som er utsatt for gjengroing og spredning av gran. På lokalitet nr. 2 (Holdal sør) ble det funnet ravnerødspore *Entoloma corvinum*, som er en rødlistet beitemarksopp (NT – nær truet). Ifølge kartleggerne har beitemarkslokalitetene klart potensial for flere arter beitemarksopp, også rødlistearter.

Miljøfaglig utredning vurderer den umiddelbare faren for spredning og etablering av gran fra omsøkt planting og ut i kartlagt naturbeitemark som liten. De påpeker imidlertid at naturbeitemark er en naturtype som er utsatt for stor samlet belastning i regionen. Det aktuelle tiltaket medfører en viss risiko for etablering av uønskede arter og reduserer samtidig områdets samlede verdi som beitelandskap for husdyr. Tiltaket må derfor regnes som en belastning på naturtypen.

Rett nord for det omsøkte «felt 2» ligger et heiområde på ca. 1 km² som inngikk i naturtypekartlegginga utført av Miljøfaglig utredning (avgrenset omtrent av høydene Heia, Hesten, Kleften/Hammaren og Bjønnuva, se fig. 1). Med unntak av enkelte myrpartier ble disse arealene klassifisert som kalkfattig boreal hei. Boreal hei ble rødlistet med status DD (kunnskapsmangel) i Norsk rødliste for naturtyper (2011), men områder med kalkfattig boreal hei er ikke definert som viktig naturtype³. Miljøfaglig utredning skriver: [...] *selv om heia her bare er kalkfattig, ligger den i en region hvor denne naturtypen er i meget sterk tilbakegang som følge av gjengroing. Sannsynligvis er det få tilsvarende store boreale heier i like god hevd i Lofoten. Samlet belastning på boreal hei må derfor betegnes som stor.*

³ Faktaark for boreal hei

Figur 1. Plassering av omsøkte felt, funn av unge granplanter i heiområdene og lokaliteter av viktige naturtyper (nr. 1 og 4 er kilder med verdi C, nr. 2 og 3 er naturbeitemark verdi B).

Området mellom Holdal og Bøstad er allerede belastet med spredning av frø fra sitkagran. Femti meter nordøst for felt 2 ligger et plantefelt på ca. 18 dekar. Det er også et sammenhengende plantefelt på over 250 daa ca. 450 m nordøst for felt 2. Ifølge skogbrukskontoret for Lofoten og Vesterålen (Sortland kommune) består mye av den plantede skogen i dette området av sitkagran som ble plantet ca. 1965-75. En kan dermed regne med at det i ganske mange år har foregått spredning av sitkagranfrø i området. Fylkesmannen foretok 12.6.2015 en befaring i heiområdet. I løpet av 5 timer ble det funnet 38 granplanter (lutz- eller sitkagran) som var mer enn 50 m fra etablerte plantefelt (se figur 1). Vi gjorde ikke forsøk på å få avklart om det er sitka- og/eller lutzgran som for øyeblikket har begynt å spre seg i området. Siden lutzgran er en kryssning med varierende innslag av sitka-trekk, kan det være vanskelig å skille lutzgran fra sitkagran før trærne har fått kongler. Granplantene var gjennomgående små (< 1 m) og i varierende tilstand (figur 2). Deler av den lavereliggende delen av lyngheia mellom felt 1 og felt 2 ble også gjennomgått, men her ble det ikke funnet granplanter. Det er uansett fastslått at sitka- og/eller lutzgran viser evne til å spre seg i området.

Negative virkninger av utenlandske treslag kan i noen tilfeller først komme til syne etter mange år som viltvoksende. Det er derfor viktig å være føre-var og sikre at plantet lutzgran ikke spres utenfor plantefeltene. Etter naturmangfoldloven (§ 11) er det tiltakshaver som må dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet. Dette vil omfatte tilsyn og fjerning av trær som eventuelt sprer seg ut fra plantefeltet. I det aktuelle området var det ingen åpenbar sammenheng mellom hvor vi fant oppslag av gran og plantefeltene i

området (jf. figur 1). Det virker dermed vanskelig å se for seg en ordning der den enkelte grunneier skal være ansvarlig for å holde kontroll på spredning ut fra egne plantefelt.

Figur 2. Oppslag av sitka- eller lutzgran i heiområdene.

Vår samlede vurdering er at den omsøkte utplantingen vil øke belastningen av fremmede arter på naturbeitemark og boreal hei som ligger mindre enn 1 km fra plantefeltene. Økning av areal med plantefelt og spredning av gran ut fra disse kan også gå ut over beitebruk som er nødvendig for å opprettholde de kulturbetingede naturtypene i området. Det er allerede registret spredning av utenlandske treslag i området, og søker har ikke lagt fram en plan for hvordan videre spredning kan unngås. Det er dermed en mulighet for at utplanting vil få uheldige følger for biologisk mangfold. Hvis det ikke foretas nye utplantinger i området vil den samlede belastningen over tid gå ned, etter hvert som eksisterende felt avvirkes. Vi avslår derfor søknad om utplanting av lutzgran på gnr. 76/8 i Vestvågøy kommune.

Saksopplysninger

Det kan klages på vedtaket innen 3 uker etter at brevet er mottatt, jf. forvaltningslovens regler. Klagen sendes til Fylkesmannen i Nordland og avgjøres av Miljødirektoratet hvis Fylkesmannen ikke omgjør eget vedtak.

Om tillatelsen av 26.6.2015 er benyttet til å sette ut planter, så kan det bli nødvendig å ta plantene opp igjen. Fylkesmannen har anledning til å pålegge slik retting med hjemmel i naturmangfoldloven § 69. Vi vil ikke gi pålegg om fjerning av plantene før det blir avklart om avslaget blir påklaget, eller om det eventuelt kan være aktuelt for deg å søke tillatelse om bruk av lutzgran til juletreproduksjon i de omsøkte feltene.

Med hilsen

Sveinung Bertnes Råheim (e.f.)
seksjonsleder

Espen Olaf Henriksen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:

Naturvernforbundet	Mariboes gt 8	0183	OSLO
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Sortland kommune	Postboks 117	8401	Sortland
WWF-Norge	Pb. 6784 St. Olavs plass	0130	OSLO
SABIMA	Pb. 6784 St. Olavs plass	0130	OSLO
Vestvågøy kommune	Postboks 203	8376	Leknes